

Alderdomskasser for Landarbejdere.

Blandt de ikke faa Grunde, der kunne fremhæves til at Fattigstatten i de fleste Egne er i en stadig Stigning, maa ogsaa nævnes den, at en Del af de Fattige, dels paa Grund af Nød, dels paa Grund af en sørgelig Demoralisation, mere og mere tabe Frygten eller Skammen for at søge Hjælp hos det offentlige Fattigvæsen. I mange Egne mærkes endnu ikke nogen kjendelig Forandring i saa Henseende; svage Personer og slette Individider har der været til enhver Tid, og der kan heldigvis nævnes mangfoldige Exempler paa en højt agtværdig, udholdende og energisk Kamp af Arbejderne mod den dem truende Fattigdom, en Kamp for at undgaa den offentlige Forsørgelse. Men i andre Egne har denne sørgelige Fortrolighed med at ville søge Fattighjælp, naar man bliver noget til Aars, desværre bredt sig kjendeligt i de senere Aar. Saaer denne Betragtning Lov at voxe og brede sig, ville vi stadig synke dybere og dybere; selv om man ved en fri Fattigforsørgelse, ved en stærkere Benyttelse af de Fattiges Kasse, ved milde Stiftelser og Ig. kan gjøre de Fattiges Vilkaar mildere, det vil dog ikke nytte, Samfundet vil slide sig selv op og dog tilsidst segne under den voksende Fattigbyrde, naar Dndet ikke rammes i dets Nød, naar ikke denne fordærvelige Betragtning modarbejdes ved alle Midler, baade haarde og

milde, baade tugtende og støttende. Samfundet har Dje derfor, og derfor rejser sig nu trindt om i Landet Tvangsarbejdsanstalter som en Trudsel mod alle de flette, uvillige og for-dærvede blandt Arbejderne; men for alle dem, der endnu have Villien til at holde sig selv oppe, maa man aabne Udsigten til at dette vil kunne lykkes dem ogsaa naar Alderdommen med dens Affældighed, Svaghed og Mangel paa Fortjeneste kommer. Man maa fremfor alt søge at bevare deres Selvdrift, den mægtigste Hjælper vi eje i Kampen mod Fattigdommen. Oprettelsen af passende og hensigtsmæssige Alderdomsforsørgelses-kasser for Landarbejdere i alle Landets Egne er derfor en Sag, man ikke maa tøve med at sætte paa Dagsordenen, det er lige vigtigt for Kommunen, selve Arbejderen og for hele Samfundet. Men Arbejderne ere ikke i Stand til selv at bære saadanne; selv om den dygtige og sparsommelige Arbejder end af og til vil kunne spare Noget sammen, saa vil dette dog i Reglen ikke kunne forslaa til, at han dermed kan sikre sig en tilstrækkelig om end tarvelig Levepenge til de gamle Dage, og naar dette højt naturlige og berettigede Maalet ikke kan staa for ham som opnaeligt, taber han derved en meget væsentlig Opfordring til at spare. Hvis Samfundet og Kommunen derimod støtter ham, vil Maalet kunne naaes ved forenede Kræfter, og mangfoldige af de Arbejdere, der nu allerede i en tidlig Alder opgive enhver Tanke om at spare, fordi de alligevel paa deres gamle Dage maa ty til Fattigkassen, ville utvivlsomt bringes dertil, naar Maalet derved kan naaes. Paa den anden Side ville de Velstaaende og Kommunerne ved i Tide frivillig at række den Hjælp, som de alligevel senere tvungen skulle yde i Form af Fattighjælp, dels se denne formindsket og dels bidrage til, at den moraliske Slappelse, som Fattighjælpen og Udsigten til denne saa aabenbart bringer over en stor Del af Arbejderbefolkningen, derved fjernes, og at Dygtighed, Ihærdighed og Sparsommelighed tager Sæde der, hvor nu Sløvhed, Uegensindighed og en ufornuftig Hus-holdning saa ofte raader, og et stort Fremskridt vil derved være

gjort til hele Samfundets Vel, dets moralske faavel som dets materielle.

Det første Skridt til at oprette en saadan Alderdoms-
kasse for Landarbejdere blev allerede gjort 1849 paa Frijsen-
borg Gods ifølge Forslag af Distriktslæge Rancelliraad Ditzel,
der senere har styret den der med dette Formaal oprettede
Forening. Den har siden den Tid virket med Held og vundet
en ikke ringe Tilgang af Medlemmer, og har end Rancell.
Ditzels varme Interesse for Sagen og personlige Indflydelse
været medvirkende Midler til at faa Arbejderne til at tage
mod den fremvakte Haand, saa er det dog aabenbart, at Prin-
cipet „Selvhjælp og Medhjælp“, som ligger til Grund for
Foreningen, har tiltalt og draget Arbejderne. Da vi havde
Grund til at formode, at der kunde hentes en Del værdifulde
Oplysninger for kommende Foreninger af lignende Art ud af
de 23 Aars Erfaringer, som der nu haves i den her nævnte,
henvendte vi os til Rancell. Ditzel derom, og han har ikke
skynet det store Arbejde at gennemgaa og uddrage af Proto-
kollerne en stor Del betydningsfulde statistiske Data baade om
Medlemstallets Stigning gennem de 23 Aar, om Stigningen
af de Forsørgelsesnydendes Tal, om Gjennemsnitsalderen ved
Indtrædelsen, om Medlemmernes nuværende Alder og endelig
en Del Oplysninger om Indtægter og Udgifter i det forløbne
Tidsrum. Disse Oplysninger have saa meget større Betydning,
som der ikke foreligger andre af lignende Art for Landbefolk-
ningens Vedkommende her i Danmark. Hvad selve Planen
for Foreningen angaaer, som Rancell. Ditzel ogsaa meddeler i
dens Hovedtræk og motiverer med stort Kjendskab til Sagen
og Varme for den, da fortjener den forsaavidt Opmærksomhed,
som den har Æren af at være den første og at være et for
sin Tid særdeles fortjenstligt og anerkjendelsesværdigt Arbejde,
men den vil, som den ærede Forfatter selv udtaler, ikke længer
fyldestgjørende kunne danne Grundlaget for lignende Alderdoms-
kasser, der oprettes i Nutiden.

I Aaret 1862 oprettedes i Idestrup Kommune paa Falster

foruden en Syge- og Begravelseskasse tillige en Alderdoms-kasse, hvorom Etatsraad Tesdorpf 1867 gav en udførlig Meddelelse i Landhusholdningssekskabet (se Tidsskriftets 1ste Bind, Side 261), og ved med stor Opofrelse af Tid, Arbejde og Bekostning at tilsende hver enkelt af alle Landets Kommuner Lovene for den nævnte Forening og Aftryk af Forhandlingerne i Landh. Selskabet, ledsaget af en direkte skriftlig Henvendelse til hver Kommune, søgte han at vække Interessesen og Sandfærdigheden for denne Sag omkring i vide Kredse. Desværre var Egeghydigheden endnu saa stor, at saa at sige alle Landets Kommuner lod Sagen ligge.

Princippet for de 2 her nævnte Foreninger var at søge Selvhjælpen støttet af Medhjælp saavel fra Private som fra Kommunerne, men der paalagdes ikke disse sidste nogen bestemt Forpligtelse til at yde Tilskud, skjønt det jo er aabenbart, at det maatte ligge i Kommunernes Interesse at se Sagen fremmet, idet de da med Tiden vilde spare betydeligt i Fattigforsørgelse. Er man berettiget til at forlange af Sognenes Styrere, at de skulle kunne se ud over Djeblikket, ikke lade en kortsynet Smaalighedsaand og Beregning være det Ledende, men at de skulle kunne tage en fremsynet Beslutning, da synes man ogsaa berettiget til at forlange af dem — i hvert Fald saalænge vi have tvungen Fattigforsørgelse, og desværre vil den næppe kunne tilstrækkelig erstattes af den frivillige — at de med bestemte aarlige Bidrag skulle støtte de fattige Arbejders Bestræbelser for at sikre sig deres Alderdom.

Det første Sted, hvor vi se denne Tanke træde frem og stille Krav, er i det Forslag, som Kammerraad Christensen i Hørsholm for 4 Aar siden fremsatte til de 4 omværende Sogne om at støtte en Alderdomskasse for fattige Arbejdere i disse Sogne ved at yde et Bidrag af 50 pCt. af hvad Arbejderne selv indskød*). De 3 Sogneraad gik ind derpaa, men det 4de (Karlebo)

---

*) Det var som Formand for Hørsholm Distrikts økonomiske Selskab, at at Rmed. Christensen i Overensstemmelse med Selskabets Opgave frem-

kunde ikke holde sig fri for den smaalige Brutten, som saa ofte har skadet en god Sag, og vilde kun give 25 pCt. af Deltagernes Indskud, hvorved naturligt ikke blot den Hjælp, der ydes Arbejderne, maatte blive mindre, men hvorved derfor ogsaa disses Lyst til at indtræde vilde blive svækket, saa at Kommunen aabenbart maatte skade sig selv ved denne kløgtige Forsigtighed. Dog Principet: Kommunernes Forpligtigelse til at yde aarlige Tilskud blev slaaet fast i Hørsholm, og hertil føjedes ifølge Amrd. Christensens Forslag en anden Forpligtigelse, idet Kommunerne gif ind paa at garantere Deltagerne den dem tilfagte Alderdomshjælp, nemlig fra det 65de Aar aarlig det Halve af hvad de ialt havde indskudt i Kassen til deres 60de Aar. Ogsaa denne Tanke forekommer os særdeles heldig, da man saa ikke behøver at danne store og altid kostbare Reservecfond, hvilket ellers er nødvendigt for at yde den tilstrækkelige Garanti for Opfyldelsen af Deltagernes Rettigheder.

Foruden disse 3 Foreninger er der ikke os bekjendt dannet nogen anden af væsentlig Betydning eller med nye Tanker, inden Arbejdersrøret ifjor begyndte. Men siden den Tid er hos mange vaagnet Tanken om at der maa gjøres noget for Landarbejdernes Alderdomsforsørgelse, da Fattigforsørgelsen lider af væsentlige Brøst. Et Forslag i saa Henseende er i dette Efteraar udgaaet fra Sydsjælland, hvor 7 Kommuner have sluttet sig sammen i dette Djeved; Forslaget har vaakt en vis Opsigt, og ved den velvillige Omtale, der er blevet det til Del i

fatte det nævnte Forslag. Dette Selskab oprettedes nemlig 1862 i Anledning af Hundredaarsfesten for Hovoriets Afsløsing og Selvejdoms Indførelse paa det nævnte Distrikt, og Selskabet, der væsentlig bestaar af Gaardmænd, stillede sig det smukke Formaal særlig at virke for en Forbedring af Husmænds, mindre Jordbrugeres og Landsbyhaandværkeres Kaar, for derved at vise sin Taknemmelighed for hvad der af Andre for 100 Aar siden blev gjort for at forbedre den da trykledte men nu velstaaende Gaardmandsstands Kaar. — Sid Gaardmændene ogsaa i andre Egne af Landet vilde lade sig gennemtrænge af den samme Betragtning.

Dagspressen, har det gjort sin Rytte, idet Sagen derved er sat i Bevægelse paa mange Steder, hvor der hidtil kun var Eiegenlighed for den. Derimod ville vi anse det for uheldigt, om nogen Kommune skulde følge Forslaget, thi foruden en Del mindre heldige Smaabestemmelser, lider det af den Fejl, som bør gjøre det ubrugeligt, nemlig kun at yde Arbejderne en yderst ringe Hjælp, saa ringe, at det endog for de yngre Arbejdere vil være fordelagtigere ikke at benytte sig af Kommunernes Tilskud, men selv at sikre sig en Livrente i Statens Livsfor sikringsanstalt af 1871, der jo er baseret paa at være selvbærende. At det derfor ikke kan være dette Forslag, der vil kunne samle Stemningen om sig er indlysende, men ihvorvel det maa ansees for ønskeligt, om vi efterhaanden kunne arbejde os hen til en Alderdomskasse for hele Landets Landarbejdere, saa tro vi dog, at det foreløbig er ønskeligst, at mindre Samlinger af Kommuner ordne Sagen saaledes, som de anse for heldigst, og at man først senere, naar der er indhentet en Del Erfaringer, hvorpaa der med Sikkerhed kan bygges, søger at reformere og samle dem i Henhold til disse Erfaringer. At sætte Tankerne og Villierne i Bevægelse er i Øjeblikket Hovedsagen.

Som et Bidrag hertil skulle vi derfor nedenfor meddele Vedtægterne for den Alderdomskasse, som Arbejdsraadet for Gjentofte, Gladsaxe, Lyngby og Søllerød Sogne i Foraaret udarbejdede og foreslog Sogneraadene for disse 4 Kommuner, og som disse have vedtaget; det er bygget paa de Principer, om hvis Fremkomst vi ovenfor have gjort Rede, og som ere: 1) Selvhjælp og Medhjælp; 2) Kommunernes Pligt til at yde Bidrag i Henhold til den Sum, Arbejderne selv indskyde; og 3) Kommunernes Garanti for Opfyldelse af Deltagernes Rettigheder.
